

УДК 336.76:338.46:366.626

Максим Дубина

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСНОВНИХ ТИПІВ ФІНАНСОВОЇ ДОВІРИ
У МЕЖАХ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ**

Максим Дубина

**ФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ ОСНОВНЫХ ТИПОВ ФИНАНСОВОГО
ДОВЕРИЯ В РАМКАХ РЫНКА ФИНАНСОВЫХ УСЛУГ**

Maksym Dubyna

**FORMATION OF THE SYSTEM OF BASIC TYPES OF FINANCIAL TRUST
IN THE FRAMEWORK OF THE FINANCIAL SERVICES MARKE**

У статті досліджено особливості формування та функціонування фінансової довіри у межах ринку фінансових послуг. Також розглянуто типи цього явища, що на сьогодні вже функціонують у середовищі фінансових відносин між різними економічними суб'єктами. Загалом всі види фінансової довіри були систематизовані та класифіковані, а в їх системі виділено такі класифікуючі ознаки: залежно від центру продукування довірчих відносин; залежно від типу споживача фінансової послуги; залежно від типу виробника фінансової послуги; залежно від природи фінансової послуги; залежно від типу фінансового посередника, на який направлено довірчі відносини; залежно від масштабу об'єкта, на який спрямована довіра; залежно від масштабу об'єктів, між якими виникають довірчі відносини; залежно від виду валюти фінансової послуги. Обґрунтована доцільність виділення окреслених ознак, описані відповідні їм типи фінансової довіри.

Ключові слова: довіра; фінансові відносини; фінансова система; фінансова довіра; ринок фінансових послуг.

Рис.: 2. Бібл.: 8.

В статье исследованы особенности формирования и функционирования финансового доверия в пределах рынка финансовых услуг. Также рассмотрены типы данного явления, что сегодня уже функционируют в среде финансовых отношений между различными экономическими субъектами. В общем все виды финансового доверия были систематизированы и классифицированы, а в их системе выделены следующие признаки: в зависимости от центра возникновения доверительных отношений; в зависимости от типа потребителя финансовой услуги; в зависимости от типа производителя финансовой услуги; в зависимости от природы финансовой услуги; в зависимости от типа финансового посредника, на который направлены доверительные отношения; в зависимости от масштаба объекта, на который направлено доверие; в зависимости от масштаба объектов, между которыми возникают доверительные отношения; в зависимости от вида валюты финансовой услуги. Обоснована целесообразность выделения указанных признаков, приведено описание соответствующих им типов финансового доверия.

Ключевые слова: доверие; финансовые отношения; финансовая система; финансовое доверие; рынок финансовых услуг.

Рис.: 2. Библ.: 8.

The article deals with the peculiarities of the formation and functioning of a financial trust within the financial services market. Also, the types of this phenomenon are already operating in the environment of financial relations between different economic entities have been considered. In general, all types of the financial trust have been systematized and classified, and their system includes the following classification criteria: depending on the center of the origin of the relationship of trust; depending on the type of the consumer of financial service; depending on the type of the provider of financial service; depending on the nature of financial service; depending on the type of the financial intermediary to which the relationship of trust is directed; depending on the scale of the object to which trust is directed; depending on the scale of the objects between which there is the relationship of trust; depending on the type of currency of financial service. The expediency of allocation of these criteria has been substantiated; the corresponding types of the financial trust have been described.

Key words: trust; financial relations; financial system; financial trust; financial services market.

Fig.: 2. Bibl.: 8.

JEL Classification: D83

Постановка проблеми. Довіра є важливими чинником існування суспільних відносин та сприяє їх зміцненню у різних сферах людської життєдіяльності. Важливу роль це явище відіграє особливо у межах економічних відносин, де впевненість у партнері, фінансовій організації дає підстави користуватися їхніми послугами, що у підсумку дозволяє працювати фінансовому механізму держави. Довіра є ключовим елементом успішної роботи ринку фінансових послуг, де фінансові ресурси перетікають з одних сфер до інших, від їх власників до фінансових установ, від останніх до нових економічних суб'єктів. У фінансовій сфері всі відносини пронизані довірою, яка становить їх базу. Без довіри жодна людина чи власник підприємства не передасть власні кошти у розпорядження іншим суб'єктам, не заплатить аванс за поставлену продукцію, не існувало б і ринку цінних паперів і т. ін.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Вказане дає підстави стверджувати, що довіра є базовою основою розбудови фінансових відносин у країні. Проте, враховуючи всепроникність зазначеного явища у людські відносини, з метою концентрації уваги на пізнанні лише окремих аспектів зародження та розвитку довіри, у її межах, на наш погляд, доцільно виділяти окремі типи. Така позиція дозволяє детальніше проводити аналіз особливостей формування цього явища у межах конкретного економічного явища, що підвищує рівень наукової обґрунтованості його вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання довіри на сьогодні вже знайшли свої відображення у багатьох наукових роботах, зокрема таких авторів, як Р. І. Андрущенко, О. О. Бонецький, Р. М. Гоч, О. Є. Кузьмін, І. Й. Малий, В. П. Мельник, В. Паніотто, В. В. Терпан, М. Савлук, Т. П. Скрипкіна, Ю. С. Фіщук, Ф. Фукуяма, П. Штомпка та ін.

Окремі аспекти пізнання сутності фінансової довіри, обґрунтування системи її видів та їх характеристики можна зустріти у наукових працях таких науковців: М. М. Галутова, С. Б. Єгоричева, Л. О. Примостка, С. К. Реверчук, В. Ф. Рибальченко, М. І. Савлук та ін.

Виділення не досліджених раніше частин загальної проблеми. Однак, незважаючи на численні напрацювання у сфері пізнання впливу довіри на господарські процеси на всіх рівнях розвитку економічних систем, досить мало наукових робіт присвячено розгляду окремих видів довіри, не лише економічної, політичної, психологічної, але й окремим її підвидам. Складність довіри як універсального об'єктивно існуючого у суспільстві явища зумовлює поліваріантність різних за змістом та природою рівнів і типів довіри, до яких варто віднести і фінансову довіру. Теоретичні засади пізнання вказаного типу довіри на сьогодні розроблені не достатньо, а види фінансової довіри ідентифіковані не повною мірою.

Мета статті. Метою статті є формування системи основних типів фінансової довіри у межах ринку фінансових послуг, їх дослідження та опис.

Виклад основного матеріалу. У межах цієї статті фінансову довіру будемо розглядати як явище, що виникає у процесі формування економічних відносин, які пов'язані зі створенням, розподілом і використанням централізованих та децентралізованих фондів коштів, необхідних для функціонування окремих суб'єктів, і у результаті чого виникають такі відносини, які можна охарактеризувати, як надійні, впевнені, добросовісні, порядні, що дає можливість прогнозувати подальші дії учасників таких відносин, забезпечує впевненість у їх майбутніх діях.

Розглянемо фінансову довіру як складну систему, у межах якої існує значна кількість різних типів фінансової довіри, які можна ідентифікувати через використання специфічних ознак. Проведемо такий аналіз систематизації видів зазначеного типу довіри та розкриємо їхню сутність. Також виділимо ті типи фінансової довіри, які найчастіше зустрічаються у межах саме ринку фінансових послуг, де рівень довіри особливо є важливим та об'єктивно необхідним для існування такого ринку.

На рис. 1 наведено концепцію класифікації видів фінансової довіри. Розглянемо їх більш детально.

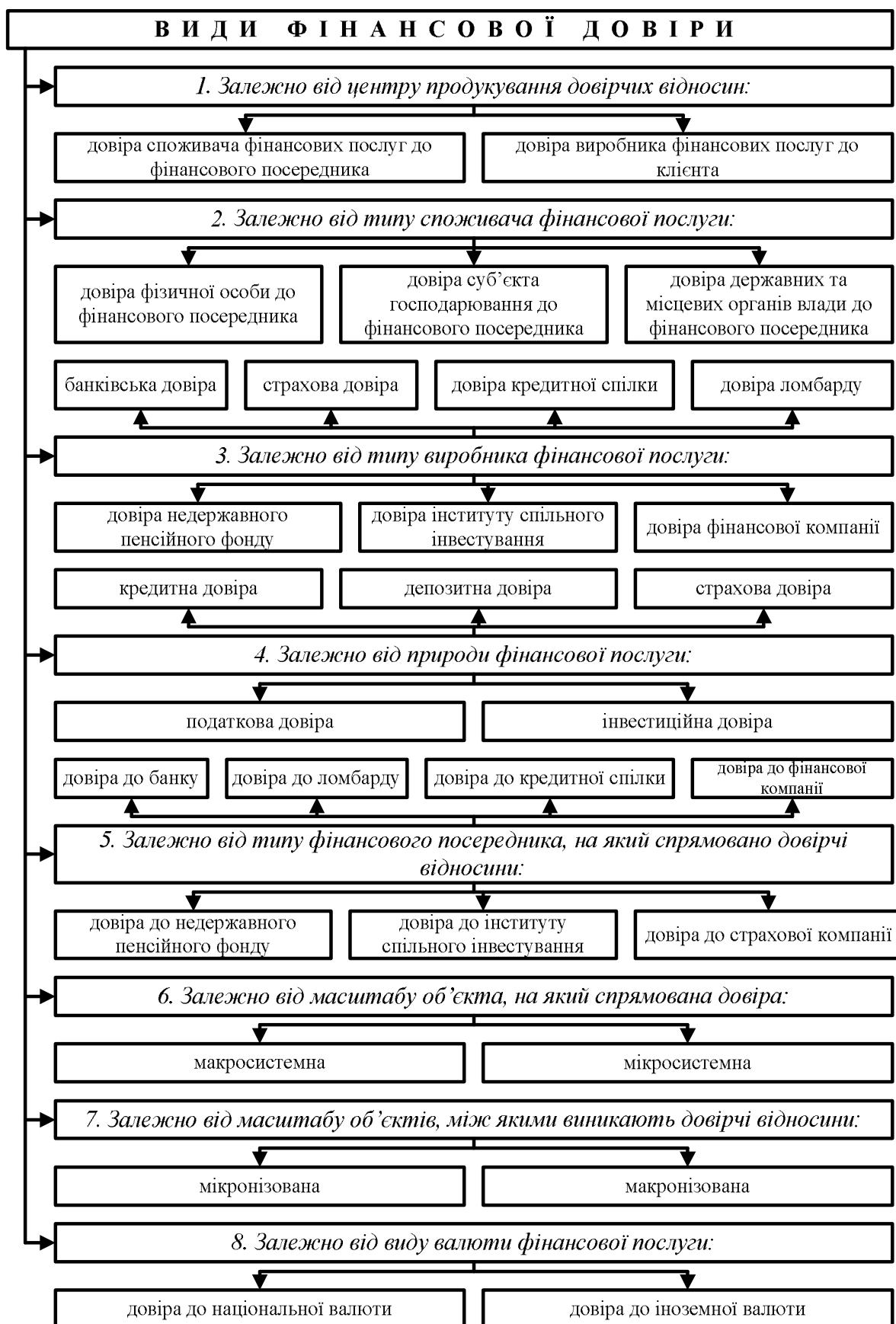

Рис. 1. Класифікація видів фінансової довіри

Джерело: складено автором з урахуванням [2–3].

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

1. *Залежно від центру продукування довірчих відносин* розрізняють довіру споживача фінансових послуг до фінансового посередника та довіра виробника фінансових послуг до клієнта.

У переважній більшості наукових робіт, у межах яких досліджуються питання довіри між фінансовими посередниками та їхніми клієнтами, насамперед акцент робиться на підвищенні довіри споживачів до фінансових установ. Проте важливу роль для розвитку ринку фінансових послуг відіграє також і зворотна фінансова довіра, яка дозволяє підвищити доступність кредитних та інвестиційних ресурсів, знизити їхню вартість та частково мінімізувати витрати, що пов'язані з цими процесами. Переважено в аспекті стабілізації банківської системи розглядається лише один бік відносин довіри – довіра клієнтів, насамперед населення, до банків, що сприяє залученню ресурсів і може бути охарактеризована як довіра у вузькому сенсі. Разом з тим виконання банківськими установами своєї базової функції перерозподілу фінансових ресурсів у економіці вимагає і наявності довіри банків до позичальників. Варто згадати, що слово «кредит» походить від латинського *credere*, що означає вірити, довіряти [4, с. 45].

Фактично довіра може продукуватися фізичними особами, керівниками підприємств та організацій, що у сукупності буде становити знеособлену довіру, керівниками державних установ, організацій. Носіями фінансової довіри і взагалі довірчих відносин завжди є фізичні особи, однак у межах організацій вона перетворюється на кумулятивну та знеособлену, оскільки вся діяльність завжди ведеться від імені підприємства або організацій загалом.

Варто пам'ятати, як зазначає М. М. Галутова, що довіра до фінансового ринку в цілому формується з довіри до його окремих інституційних сегментів. При цьому загальний рівень довіри не може розглядати як механічну суму довіри до відповідних сегментів. Зв'язок між загальною та «частковою» довірою є більш складним та суперечливим. Зниження довіри до одних фінансових посередників може сприяти підвищенню її рівня до інших. Так, скандали середини 90-х рр. ХХ сторіччя, пов'язані з фінансовими аферами українських довірчих товариств та інших подібних структур, підірвали довіру до інституту довірчого управління як такого, але підняли довіру до банківської системи, яка змогла їх уникнути [1, с. 112].

2. *Залежно від типу споживача фінансової послуги*: довіра фізичної особи до фінансового посередника; довіра суб'єкта господарювання до фінансового посередника; довіра державних та місцевих органів влади до фінансового посередника. У цьому випадку фінансова довіра розглядається з позиції виявлення довірчого ставлення конкретного споживача до різних видів фінансових посередників. Також може розглядатися група споживачів та її ставлення до різних фінансових установ. Такий підхід дозволяє проводити аналітичні дослідження ранжування довірчого ставлення між різними споживачами до різних зазначених установ. Наприклад, доцільно провести оцінювання ставлення громадян певного віку до діяльності конкретних декількох типів фінансових посередників, що функціонують на ринку фінансових послуг.

3. *Залежно від типу виробника фінансової послуги*: банківська довіра; довіра страхової компанії; довіра кредитної спілки; довіра недержавного пенсійного фонду; довіра інституту спільного інвестування; довіра ломбарду; довіра фінансової компанії (кредитної компанії, лізингової компанії, факторингової компанії тощо). Довіра розглядається як рівень довірчого ставлення конкретного фінансового посередника до своїх споживачів, або групи споживачів. У цьому випадку набувають конкретизації питання зворотної фінансової довіри фінансових установ до їх клієнтів. У межах цієї класифікаційної ознаки можна проводити дослідження як мікроекономічного характеру, коли вивчається рівень довіри конкретної установи до різних типів її клієнтів, так і макроекономічного рівня, коли обирається сукупність фінансових посередників конкретного типу і вивчається рівень їх довіри до однієї групи споживачів, або до всієї їх сукупності.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

З іншого боку, існує інший підхід до розгляду, наприклад, банківської довіри. Зокрема, С. К. Реверчук зауважує, що банківська довіра – це сукупність оцінювальних суджень з боку учасників ринку та стейкхолдерів (цільових аудиторій) про банківську діяльність, в основі яких лежать такі підприємницькі якості, як чесність, турбота, авторитет, послідовність, своєчасність тощо, що формують прив'язаність і прихильність суб'єктів ринку до банків [6]. Однак, на наш погляд, окреслений вид довіри варто визначати як довіру до банків (банку), оскільки існує також й інший вид зворотної фінансової довіри до клієнтів від банківської установи. У цьому випадку доцільно говорити вже про банківську довіру.

Л. О. Примостка застосовує інший підхід до ідентифікації видів банківської довіри, зокрема, зауважує: довіра до банків формується на трьох рівнях: на рівні організації – до окремої банківської установи, на рівні ринку – до банківських груп, холдингів, державних банків, банків з іноземним капіталом тощо, на рівні суспільства – до банківської системи в цілому. На цих рівнях довіра базується на надійності, передбачуваності, точності, професійності, компетентності, ефективності виконання зобов'язань агентами відносин. Важливо, щоб довіра була взаємною, коли обидва суб'єкти економічних відносин несуть спільну відповідальність за надійність та чесність у взаємодіях [5].

4. *Залежно від природи фінансової послуги:* кредитна довіра; депозитна довіра; інвестиційна довіра; податкова довіра; страхова довіра. Цей критерій дозволяє у просторі існування фінансової довіри виокремити узагальнені її типи, що існують у межах ринку фінансових послуг. Фактично в основу цієї класифікаційної ознаки покладено принцип сегментної структури досліджуваного ринку. У межах підвидів, що виділені за класифікаційною ознакою, прийнято розглядати кумулятивний рівень довіри, що відбувається у двовекторній площині її формування між окремими суб'єктами. Наприклад, кредитна довіра являє собою узагальнене значення довіри клієнтів до всіх кредитних установ та довіри кредитних посередників до своїх клієнтів. Такий підхід до класифікації видів фінансової довіри дозволяє розширити простір її вивчення новими теоретичними та методологічними дослідженнями, акцентуючи увагу на пізнанні конкретного виду фінансової довіри.

5. *Залежно від типу фінансового посередника, на який спрямовані довірчі відносини:* довіра до банку; довіра до страхової компанії; довіра до кредитної спілки; довіра до недержавного пенсійного фонду; довіра до інституту спільного інвестування; довіра до ломбарду; довіра до фінансової компанії. У межах цієї класифікаційної ознаки виділяють рівень фінансової довіри до конкретної установи, що продукується її різними клієнтами. Такий мікроекономічний характер дозволяє провести аналіз функціонування конкретного фінансового посередника та виявити тенденції формування довірчого ставлення до нього різними економічними суб'єктами. Цей підхід дозволяє виявити проблеми у створенні сприятливих умов нарощення довіри між досліджуваним об'єктом та його окремими групами клієнтів.

Досить влучно розкриває сутність довіри до банку В. Ф. Рибальченко, який зазначає, що довіра/недовіра може носити особистісний, а може й соціальний, зокрема політичний чи фінансовий, характер. Наприклад, при всій складності взаємодії дорослої людини – клієнта з банком, в основі її персональної довіри до цього банку є не тільки об'єктивні фінансові показники його діяльності, не тільки репутація, але й тип відносин банку з клієнтом, де він або відчує, або не відчує систему турботи про його персональні потреби, інтереси, готовність чи неготовність банку негайно заспокоїти його тривогу серією опікунських, турботливих дій [7].

6. *Залежно від масштабу об'єкта, на який спрямована довіра:* макросистемна (довіра до певної, конкретної макроекономічної системи); мікросистемна (довіра до конкретної економічної установи). У межах цієї класифікаційної ознаки фінансову довіру можна систематизувати на дві групи залежно від природи прояву такої довіри та вектора

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

її спрямованості. Розподіл довіри на дві групи є досить спрощеним варіантом її класифікації, але у певних дослідженнях може бути досить зручним для обґрунтування та конкретизації самого об'єкта пізнання у просторі функціонування фінансової довіри.

7. *Залежно від масштабу об'єктів, між якими виникають довірчі відносини:* мікронізована – між двома конкретними суб'єктами (фізичними особами або суб'єктами господарювання); макронізована – між двома великими групами суб'єктів (населенням та сукупністю банків). Така класифікаційна ознака дозволяє розглядати довіру з позиції природи тих суб'єктів, що беруть участь у довірчих відносинах. Якщо дослідження конкретизується на пізнанні відносин між групою громадян та конкретним суб'єктом господарювання, то її варто називати мікронізованою, якщо ж увага концентрується на вивченні закономірностей формування фінансової довіри між двома макросистемами (сукупностями об'єктів), то довіра тоді є макронізованою і вимагає для її дослідження застосування іншого методичного апарату.

М. І. Савлук зауважує, що мікронізована довіра між двома контрагентами базується на безпосередності, адресності і високому рівні конкретності їх відносин, що дає можливість кожному з них своєчасно визначити наявність реальних підстав для довіри (чи недовіри) і змінити партнера на більш надійного, тобто ґрунтується на принципі вибору. Тому така довіра може бути формалізованою підписанням договору, контракту, що робить її більш реалістичною, менш сліпою і ризиковою, тобто краще керованою (за умови достатності рівня менеджменту). Макронізована довіра до грошей базується на інших засадах. Гроші тут не є самостійним суб'єктом довіри, а лише пасивним посередником, можна сказати рефлектором, барометром довіри між двома глобальними суб'єктами – всіма економічними агентами (фізичними і юридичними особами), з одного боку, і державою як виразником інтересів усього суспільства, що монополізувала емісію грошей, – з другого [8].

8. *Залежно від виду валюти фінансової послуги:* довіра до національної валюти; довіра до іноземної валюти. Ця класифікаційна ознака притаманна всім фінансовим ринкам і є досить вагомим чинником формування стабільного розвитку фінансової системи країни. У межах цієї ознаки довіра розглядається стосовно грошових ресурсів різних економічних суб'єктів, що обґрунтовує її кумулятивний характер.

Зауважимо, що всі класифікаційні ознаки та відповідні їм типи фінансової довіри тісно взаємопов'язані між собою, оскільки існують у цілісній та єдиній площині функціонування фінансової довіри як окремої економічної категорії. Проте проведення систематизації типів цього виду довіри дозволяє конкретизувати об'єкт наукового дослідження, оскільки пізнати всі аспекти прояву фінансової довіри у межах однієї роботи не можливо. Це підтверджує лише глибину теоретичного та методологічного потенціалу щодо пізнання досліджуваного виду довіри та необхідність проведення додаткових досліджень щодо розуміння її природи.

Проведена класифікація видів фінансової довіри лише підтверджує той факт, що широта можливих досліджень у цій сфері є досить значною, що вимагає постійної корекції того кола питань, що пізнає дослідник у межах власного дослідження. У цій статті основна увага сконцентрована на формуванні довіри на ринку фінансових послуг. Саме тому, на наше переконання, важливим стає питання конкретизації тих специфічних видів фінансової довіри, які проявляються на ринку фінансових послуг, та їх узагальнення у межах окресленої економічної системи.

Враховуючи, що ринок фінансових послуг за своєю природою є складно структурованою системою, яка функціонує у межах певного економічного простору, то прояв фінансової довіри у межах такої системи є різнобічним і може бути охарактеризований різними класифікаційними ознаками. Втім, для пізнання особливостей прояву довіри

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

у межах цього ринку, на нашу думку, варто зосередити увагу на конкретних його сегментах, що дозволить систематизувати як сам процес пізнання досліджуваного виду довіри, так і його результати.

З усіх видів ринків фінансових послуг ми обрали 4 види ринків цих послуг: ринок кредитних послуг, ринок депозитних послуг, ринок страхових послуг та ринок інвестиційних послуг. Такий підхід обумовлений тим, що саме на цих ринках відбувається перехід права власності на грошові кошти між різними учасниками такого ринку, а не відбувається просто надання послуг розрахунково-касового обслуговування, які також є частиною ринку фінансових послуг. Логічно припустити, що і ці послуги надаються частково на принципах довіри між клієнтом та фінансовим посередником (рис. 2).

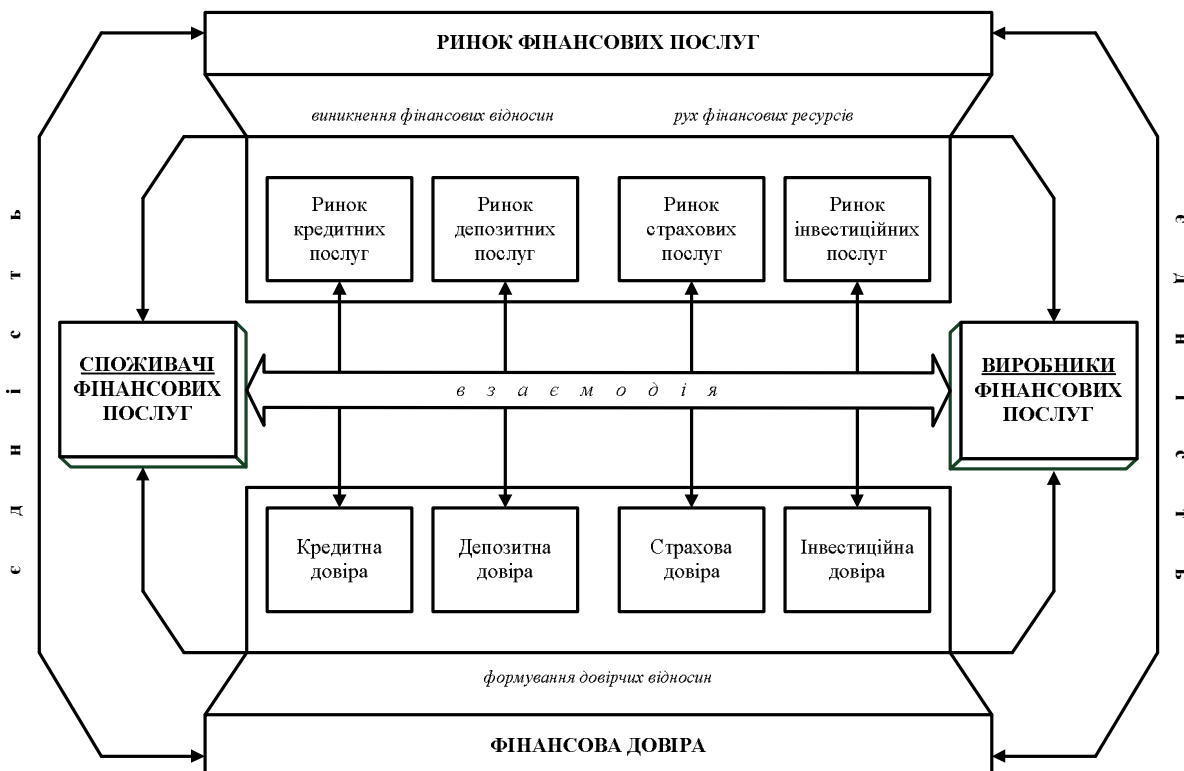

Рис. 2. Окремі види фінансової довіри у просторі функціонування ринку фінансових послуг
Джерело: складено автором.

Податкова довіра за своїм змістом також відрізняється від зазначених вище видів фінансової довіри і має іншу природу її формування та зміцнення. Така довіра пов'язана зі встановленням відносин між платниками податків та державними органами влади, що здійснюють адміністрування податків та зборів, у двовекторній площині. Проте за своєю сутністю окреслений вид довіри значно відрізняється від тих її типів, що виникають та розвиваються у межах ринку фінансових послуг. Розглянемо більш детально такі види фінансової довіри: кредитну довіру, депозитну довіру, страхову довіру та інвестиційну довіру. Вказані типи фінансової довіри були ідентифіковані за сутністю фінансових послуг, у межах яких виникають довірчі відносини.

1. *Кредитна довіра* – тип фінансової довіри, відносини, які виникають з приводу передачі частини коштів у тимчасове користування іншому економічному суб'єкту на принципах строковості, платності, поверненості, забезпеченості та цільового використання. Цей тип довіри виникає між позичальником та позикодавцем у процесі виникнення та розвитку кредитних відносин, тобто кредитна довіра функціонує у межах ринку кредитних послуг.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

2. *Депозитна довіра* – тип фінансової довіри, який виникає у процесі передачі частини тимчасово вільних фінансових ресурсів одними економічними суб'єктами у розпорядження іншим з метою отримання додаткового доходу в майбутньому. Логічно припустити, що депозитна довіра зароджується у межах ринку депозитних послуг. Вона за природою передуює процесу підписання депозитної угоди, оскільки здебільшого вкладники довіряють свої кошти тим фінансовим посередникам, у яких вони впевнені. Процес нарощення такої довіри може відбуватися досить тривалий час.

3. *Страхова довіра* – тип фінансової довіри, що супроводжує формування та розвиток страхових відносин, які відбуваються між страховиками та їх клієнтами з приводу передачі частини ризиків останніми страховим компаніям за певну плату. Зазвичай страхова довіра є ключовою передумовою розвитку ринку страхових послуг, у межах якого вона зароджується та зміцнюється, якщо створюються сприятливі умови. Вся система страхових відносин не можлива без існування довірчих відносин між страховиком та страхувальником. Страховій довірі притаманні значні специфічні риси та певна сукупність різних її типів, що обумовлюється наявністю специфічних страхових послуг та їх багатоманітністю. Однак наявність страхової довіри у країні, яка супроводжується зростанням вкладів клієнтів до страхових компаній, підвищує не лише рівень соціального забезпечення громадян, але також сприяє нарощенню обсягів інвестиційних ресурсів страховиків та зростанню масштабів інвестування у країні.

4. *Інвестиційна довіра* – тип фінансової довіри, яка супроводжує процес вкладання коштів у різні фінансові активи з метою отримання доходу та підвищення їхньої реальної ринкової вартості. В цілому інвестиційна довіра є досить складною системою довірчих відносин, що формуються на різних рівнях економічної системи, оскільки до інвестиційних суб'єктів, якими переважно виступають вітчизняні фізичні та юридичні особи, приєднуються закордонні інвестори, міжнародні фінансові компанії тощо. Наявність інвестиційної довіри є запорукою розвитку фінансового ринку в країні та зростання обсягів інвестиційних ресурсів, що сприяє економічному розвитку країни. Переважно інвестиційна довіра формується у межах ринку інвестиційних послуг. Проте її зародження здебільшого відбувається до підписання будь-яких реальних контрактів, що варто усвідомлювати, розробляючи заходи активізації інвестиційної діяльності в державі.

Окреслені чотири головні, на наш погляд, складові системи фінансової довіри є найбільш важливими чинниками розбудови вітчизняного ринку фінансових послуг і вимагають реалізації відповідних заходів щодо підвищення їх рівня. Зауважимо, що кожний із зазначених видів фінансової довіри за своєю природою є унікальним та складним явищем, яке вимагає проведення окремого дослідження. Складність фінансових відносин та багатоваріантність взаємодій між різними економічними суб'єктами, що визначається їхніми специфічними рисами функціонування, призводить до існування значної кількості моделей створення фінансової довіри у межах як ринку фінансових послуг загалом, так і окремих його компонентів.

Особливої уваги заслуговують питання пізнання наукових засад дослідження процесів формування та нарощення рівня інституту фінансової довіри в державі. Зокрема, актуальними стають питання аналізу специфічних рис зміцнення довіри у межах окремих компонентів ринку фінансових послуг: кредитного, депозитного, страхового, інвестиційного. Зазначене вимагає реалізації нових наукових досліджень з метою створення методологічної платформи пізнання закономірностей підвищення рівня довіри у межах ринку фінансових послуг.

Висновки. У статті досліджено особливості формування та функціонування фінансової довіри у суспільстві. Також розглянуто типи цього явища, що на сьогодні вже функціонують у середовищі фінансових відносин між різними економічними суб'єктами.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Загалом всі види фінансової довіри були класифіковані, а в їх системі виділено такі класифікуючі ознаки: залежно від центру продукування довірчих відносин; залежно від типу споживача фінансової послуги; залежно від типу виробника фінансової послуги; залежно від природи фінансової послуги; залежно від типу фінансового посередника, на який направлено довірчі відносини; залежно від масштабу об'єкта, на який спрямована довіра; залежно від масштабу об'єктів, між якими виникають довірчі відносини; залежно від виду валюти фінансової послуги. Обґрунтована доцільність виділення окреслених ознак, описані відповідні їм типи фінансової довіри.

Список використаних джерел

1. *Галутова М. М.* Інституційне середовище фінансового ринку трансформаційної економіки та чинники його розвитку / М. М. Галутова // Вісник НТУ «ХПІ»: Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2011. – № 25. – С. 106–115.
2. *Дубина М. В.* Міждисциплінарний підхід до визначення змісту категорії «довіра» / М. В. Дубина // Молодий вчений. – 2015. – № 2 (17). – С. 1044–1047.
3. *Дубина М. В.* Місце економічної довіри у системі класифікації видів довіри / М. В. Дубина // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту: Серія «Економіка і управління». – К.: ДЕТУТ, 2015. – Вип. 31. – С. 204–214.
4. *Єгоричева С. Б.* Роль інституту довіри у стабілізації банківської системи України [Електронний ресурс] / С. Б. Єгоричева // Матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. «Соціально-економічні трансформації в епоху глобалізації». – 2015. – Режим доступу : <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4322/1/Egoricheva.pdf>.
5. *Примостка Л. О.* Довіра до банківської системи: засоби формування та шляхи відновлення [Електронний ресурс] / Л. О. Примостка, В. К. Хлівний // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Творення простору суспільної довіри в Україні XXI сторіччя» (Львів, 17-19 лютого 2016 року). – Львів : Львівський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи», Асоціація українських банків, 2016. – Режим доступу : http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=11986&menu=119&Itemid=266.
6. *Реверчук С. К.* Довіра як базове поняття банківського бізнесу [Електронний ресурс] / С. К. Реверчук // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Творення простору суспільної довіри в Україні XXI сторіччя» (Львів, 17-19 лютого 2016 року). – Львів : Львівський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи», Асоціація українських банків, 2016. – Режим доступу : http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=11986&menu=119&Itemid=266.
7. *Рибальченко В. Ф.* Суспільна довіра: політико-психологічні аспекти [Електронний ресурс] / В. Ф. Рибальченко // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Творення простору суспільної довіри в Україні XXI сторіччя» (Львів, 17-19 лютого 2016 року). – Львів : Львівський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи», Асоціація українських банків, 2016. – Режим доступу : http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=11986&menu=119&Itemid=266.
8. *Савлук М. І.* Довіра як чинник формування попиту на гроші [Електронний ресурс] / М. І. Савлук // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Творення простору суспільної довіри в Україні XXI сторіччя» (Львів, 17-19 лютого 2016 року). – Львів : Львівський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи», Асоціація українських банків, 2016. – Режим доступу : http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=11986&menu=119&Itemid=266.

References

1. Halutova, M.M. (2011). Instytutsiine seredovyshche finansovoho rynku transformatsiinoi ekonomiky ta chynnyky yoho rozvytku [The institutional environment of the financial market of the transformational economy and the factors of its development]. *Visnyk NTU „KhPY”: Tekhnichniy prohres ta efektyvnist vyrobnytstva – Bulletin of NTU, KhPI: Technical progress and production efficiency*, no. 25, pp. 106–115 (in Ukrainian).
2. Dubyna, M.V. (2015). Mizhdystyplinaryni pidkhid do vyznachennia zmistu katehorii «dovira» [Interdisciplinary approach to determination of the content of the category “trust”]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, no. 2 (17), pp. 1044–1047 (in Ukrainian).

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

3. Dubyna, M.V. (2015). Mistse ekonomichnoi doviry u systemi klasyfikatsii vydiv doviry [The place of economic trust in the classification system of types of trust]. *Zbirnyk naukovykh prats Derzhavnoho ekonomiko-tehnologichnoho universytetu transportu: Seriiia «Ekonomika i upravlinnia» – Proceedings of the State Economic and Technological University of Transport: Series “Economics and Management”*, issue 31, pp. 204–214 (in Ukrainian).

4. Yehorycheva, S.B. (2015). Rol instytutu doviry u stabilizatsii bankivskoi systemy Ukrainy [The role of the institute of trust in the stabilization of the banking system in Ukraine]. *Materialy VI Vseukr. nauk.-prakt. konf. „Sotsialno-ekonomichni transformatsii v epokhu hlobalizatsii” – Materials of the 6th All-Ukrainian Scientific and Practical Conference. “Socio-economic transformations in the era of globalization”*. Retrieved from <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4322/1/Egoriheva.pdf>.

5. Prymostka, L.O., Khlivnyi, V.K. (2016). Dovira do bankivskoi systemy: zasoby formuvannia ta shliakhy vidnovlennia [Trust in the banking system: means of formation and ways of restoration]. Proceedings from *Mizhnarodna nauково-praktychna konferentsiia „Tvorenna prostoru suspilnoi doviry v Ukraini KhKhI storichchia” – The International Scientific and Practical Conference “Creating an Area of Public Confidence in Ukraine in the 21st Century”* (Lviv, February 17-19, 2016). Lviv: Lvivskyi instytut DVNZ «Universytet bankivskoi spravy», Asotsiatsiia ukrainskykh bankiv. Retrieved from http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=11986&menu=119&Itemid=266.

6. Reverchuk, S.K. (2016). Dovira yak bazove poniattia bankivskoho biznesu [Trust as a basic concept of banking business]. Proceedings from *Mizhnarodna nauково-praktychna konferentsiia „Tvorenna prostoru suspilnoi doviry v Ukraini KhKhI storichchia” – The International Scientific and Practical Conference “Creating an Area of Public Confidence in Ukraine in the 21st Century”* (Lviv, February 17-19, 2016). Lviv: Lvivskyi instytut DVNZ «Universytet bankivskoi spravy», Asotsiatsiia ukrainskykh bankiv. Retrieved from http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=11986&menu=119&Itemid=266.

7. Rybalchenko, V.F. (2016). Suspilna dovira: polityko-psykholohichni aspekty [Public trust: political and psychological aspects]. Proceedings from *Mizhnarodna nauково-praktychna konferentsiia „Tvorenna prostoru suspilnoi doviry v Ukraini KhKhI storichchia” – The International Scientific and Practical Conference “Creating an Area of Public Confidence in Ukraine in the 21st Century”* (Lviv, February 17-19, 2016). Lviv: Lvivskyi instytut DVNZ «Universytet bankivskoi spravy», Asotsiatsiia ukrainskykh bankiv. Retrieved from http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=11986&menu=119&Itemid=266.

8. Savluk, M.I. (2016). Dovira yak chynnyk formuvannia popytu na hroshi [Trust as a factor in the formation of demand for money]. Proceedings from *Mizhnarodna nauково-praktychna konferentsiia „Tvorenna prostoru suspilnoi doviry v Ukraini KhKhI storichchia” – The International Scientific and Practical Conference “Creating an Area of Public Confidence in Ukraine in the 21st Century”* (Lviv, February 17-19, 2016). Lviv: Lvivskyi instytut DVNZ «Universytet bankivskoi spravy», Asotsiatsiia ukrainskykh bankiv. Retrieved from http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=11986&menu=119&Itemid=266.

Дубина Максим Вікторович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14027, Україна).

Дубина Максим Вікторович – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов, банковского дела и страхования, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14027, Украина).

Dubyna Maksym – PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Department of Finance, Banking and Insurance, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14027 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: maksim-32@ukr.net; mvdubyna@gmail.com